

dr. Martinkó József alezredes:

**A Magyar Honvédség által alapított Szakközépiskolák története.
/1976-1996/.**

Több ok van arra hogy a honvéd szakközépiskolák történetével most foglalkozunk: egyik ok kézenfekvő ebben az évben ünnepli fennállásának 30-ik évfordulóját a nyolc iskolából felállított szakközépiskolai hálózat. A másik ok átfogóbb megemlékezésre sarkal, szintén ebben az évben - a honfoglalás millicentenáriumi évében- ezer éves a magyar iskola. A Géza fejedelem által hazánkba hívott bencés barátok 996-ban Szent Márton hegyén -a mai Pannonhalmán- megalapítják az első szerzetes iskolájukat, ettől eseménytől számítjuk a magyar iskoláztatás kezdetét. Az intézményes katonai iskolák - mint a magyar közoktatás történetének fejezetei- jóval fiatalabb múltra tekinthetnek vissza, 1856- től a községi alreáliskola megnyitásától - mintegy 140 évvel ezelőttől - számíthatjuk kezdetüket. Az eltelt majdnem másfélszáz esztendő alatt 26 katonai középiskolát alapítottak Magyarországon területén, ezek között vannak a legújabb korban létesített katonai szakközépiskolák.

A képzés profiljának a Magyar Honvédség tiszthelyettesképzését kell tekinteni, hiszen a szakközépiskolák létrehozásának célja első időben ez volt, később 1992-től lett a tisztképzés bázisa is. Az első központi tiszthelyettesképző iskola 1963.-ban Békéscsabán alakult, két éves rendszerű katonai képzés volt. Képzést - a mennyiség növelése céljából- szétdarabolták 1973-1976 között kihelyezték a csapatokhoz, nagyszámú különböző időtartamú fegyvernemi tiszthelyettesképző iskolák alakultak. Majd látva ennek a rendszernek a tarthatatlanságát 1975.-től fokozatosan egy egy bázisra vonták össze az azonos fegyvernemhez tartozó képzőintézményeket és ahol ez kívánatos volt szakmunkásképzéssel kötötték össze. A katonai felső vezetés a tiszthelyettesképzés stabil, minőségfelé mutató képzés megvalósítására 1976.-tól kezdve fokozatosan nyolc szakközépiskolát hozott létre.^{1/2} A szakközépiskolák állami tanterv alapján működtek. A tanulók állományviszonya sajátosan alakult míg I-III. évfolyamban középiskolás növendékek - azonos státusban a honvéd kollégistákkal- a befejező IV. évfolyamban már katonai esküt tett katonák, akik számára konkrét katonai kiképzés is folyik a tanulmányok mellett. A középiskolában végzők örmesteri / a kiválók törzsörmesteri / rendfokozattal kerültek a csapatokhoz. A katonai főiskolára eleinte elvélve kerültek - bár erre az érettségi után törvényadta joguk volt- a katonai vezetés gyakorlatilag adminisztratív megakadályozta a főiskolára jutásukat, kellett a tiszthelyettes. Ez a helyzet a rendszerváltás óta megváltozott, azóta a honvéd kollégistával- gimnazistával azonos jogon jelentkezhet, felvételizhet a főiskolára a szakközépiskolában érettségizett növendék, ezt a tényt az iskolák nevének megváltoztatásával is demonstrálták 1992. óta kikerült a névből a tiszthelyettesképző jelző.

**1-2. A szolnoki Repülőműszaki Honvéd Szakközépiskola és Gimnázium. /1985-
és a debreceni Elektroműszerész Tiszthelyettesképző Szakközépiskola /1987-
1991/.**

A szolnoki szakközépiskola amely befogadta a kollégistákat hosszú múltra tekinthet vissza. Az iskola jogelődje 1961.-ben kezdte meg a működését mint egyéves tiszthelyettesképző iskola, ez az intézmény később áttért a kétéves képzésre, repülőgépszerelőket képzett. Az iskola a kedvező tapasztalatok miatt 1985.-ben önálló Repülőgépszerelő és Repülőgépműszerész Tiszthelyettesképző Szakközépiskolává alakult. 1991.-ben a megszünt debreceni Elektroműszerész Tiszthelyettesképző Szakközépiskola I-III. évfolyamát átvette²⁾ a neve MH. Repülőműszaki és Légvédelmi Honvéd szakközépiskolára alakult. Nagy létszámú iskola volt 3+2 osztály járt / 3 repülőműszaki és 2 légvédelmi / évfolyamonként, ez 1992/93.-ban 356 növendéket jelentett. Az iskola az 1993/94. tanévben választás elé került, a 4+1 éves technikusképzésre történő áttéréskor. A főiskola már nem tudott további helyeket biztosítani az így még tovább növekedő szakközépiskolának. A légvédelmi szak átkerült Tápószecsőre. A szakközépiskola átköltözött az üresen álló 10.sz. kollégium épületeibe, újból berendezték, a közismereti tárgyak oktatása ott folyik, a gyakorlati képzés a repülőfőiskolán a jól kiépített tanműhelyekben, laborokban történik, a növendékek hetente egy nap busszal utaznak a helyszínre. Az 1994/95. tanévben - figyelembevéve az új oktatási és szakképzési törvényt- a gimnáziumot ismét beindították komplex bentlakásos /iskola-kollégium / formában, Repülőműszaki honvéd szakközépiskola és gimnázium néven. A szakközépiskolai részben a képzés, egyedi tanterv - a csepeli Kossuth Lajos Szakközépiskola programja adaptációja- szerint folyik. A gimnázium újból indította a repülőképzést, a Tiszavidéki Sportrepülő Egyesületben repülhetnek a növendékek / nem kötelező / bizonyos mértékű saját pénz befizetése ellenében. A szakközépiskolában érettségi-képesítő vizsga /SZÉV előírás / után a növendék vagy felvételizik a főiskolára és ott tanul tovább, vagy folytatta az V. évfolyamot és technikus minősítővizsgát tett /ez ma már nem járható mert ezt plusz 2-3 évben szabták meg az új szabályzatban /. Aki nem tanul tovább az tiszthelyettesé avatják. A szakközépiskolai képzés így ellehetetlenült, az 1995/96. tanévben már csak gimnáziumi osztály indult. Ezen túl a gimnázium a szakmunkás képzettséggel rendelkező tiszthelyetteseknek egyéves érettségire felkészítő tanfolyamot is indít. A szakközépiskolába 1985-1994 között 669 tanulót vettek fel, az első érettségi 1989.-ben volt, azóta 343 tanuló érettségizett le, ebből 303 választotta a katonai pályát / a többi szerződést bontott / a megosztás; 195 került tiszthelyettes avatásra, 108 fő továbbtanult / jelenleg belőlük a katonai pályán maradt 215 fő / ez kb. harmada a szakközépiskolát elkezdőknek.³⁾ Végül itt kell szólni a - főleg politikai indíttatású, a hátrányos helyzetet kompenzálni igyekvő- Katonai Főiskolai Előkészítő Tanfolyamról a KET.-ről, amelyet 1975-1988 között működött Szolnokon. A szakmunkás képesítéssel rendelkező fizikai dolgozó fiatalok főiskolai felkészítő tanfolyama óriási lemorzsolódás /90%/ mellett igazi lehetőséget nem adott a továbbtanulásra, mert ha ritkán fel is vették a KET.-est a főiskolára - a szükséges alapok hiánya miatt- alig volt esélye hogy végig tudja csinálni, így mennyiségről nem is lehet beszélni akiből így tiszt lett, inkább egyedi esetekről.

3.A szabadszállási Gépjárműtechnikai Honvéd Szakközépiskola. /1985.-

A szakközépiskolák sorában az egyik legrégebb, hosszú múltra visszatekintő intézmény a szabadszállási. Az iskola elődje - a Szabadszálláson 1962. óta működő MN. Páncélos és Gépjárműtechnikai Kiképző Központ helyén és részben szervezetéből- alakult meg 1975-ben. Az iskola neve; MN. Gépjárműtechnikai Tiszthelyettes és Szakmunkásképző Iskola, a polgári nyilvántartás szerint a 650. számú Szakmunkásképző Iskola. A képzési rend 3+1 éves volt, 3 év a szakmunkásképzés /a szakmunkásképzők képzési terve szerint /, 1 év tiszthelyettes képzés- katonai állományviszonyban. Az iskola minden évfolyama egy osztályos volt az összlétszám 130-150 fő. Az iskola nagyon jól, hatékonyan működött, kis létszámú lemorzsolódás mellett. Tanulói többször szerepeltek kiválóan az országos szakmai versenyeken. Az iskola szakmunkásképzés 10 éve alatt kb. 300 jól képzett tiszthelyestest adott a hadseregnek. Az iskola 1984/85. tanévben megkezdte az átalakulást szakközépiskolává az iskola neve; MN. Gépjárműtechnikai Tiszthelyettesképző Szakközépiskola, a képzés 1995. szeptember 1-én indult.⁶⁴ A képzést a polgári azonos profilú 4 évfolyamos szakközépiskolák tanterve alapján szervezték, minden évfolyamban két osztály tanult. Egyik osztály gépjárműtechnikai, a másik osztály páncélostechnikai szakirányt vett fel, a „civil tantárgyak „ mindkét osztálynál azonosak voltak. A képzési feltételek jók voltak, a képzés egy kiemelkedő színvonalú, összeszkott tanári és szakoktatói állományra alapozódott. A nevelésben sokkal markánsabban kidomborodott a katonai jelleg mint a honvéd kollégiumokban, itt kezdettől fogva az osztályok élén nevelőtisztek álltak, a civilek főleg a közművelődési tárgyakat tanító tanárok voltak, a szakmai tárgyakat is mérnök-tanári végzettséggel rendelkező tisztek oktatták, így a katonai környezet és hatás eleve adott volt. Az utolsó években katonák voltak itt a nevelő hatás közvetlenül, közvetlenül érvényesült. Igaz az érettségít-avatást követően ők rögtön szolgálatba álltak, tehát konkrét katonai tudás birtokában kellett lenniük. Az ellátást az iskolával egy objektumban /aktanyában/ lévő katonai szervezet -az MH. 52. javítóezred- biztosította. 1992-ben a névből és a profilból a közvetlen tiszthelyettesképzés kikerült. A szakközépiskola - vele együtt a megmaradt öt ilyen intézmény is- az MH. Középiszkolai és Kollégiumi Főigazgatóság /MH.KKF. / alárendeltségébe került, így egy kézbe jutott a teljes középfokú iskolai képzés. A Művelődésügyi Minisztérium szakmai felügyelete is érvényesült, többször ellenőrizték a szakközépiskolát az MM. munkatársai, több esetben érettségi elnökként szereztek közvetlen tapasztalatot az itt folyó képzésről. Az 1992/93. évben a szakközépiskola áttért a 4+1 éves technikus képzésre, ez a képzés a képzési idő növekedése miatt jelenleg már nem továbbvihető. Az iskolán évfolyamonként 1991/92.-től 3 osztály van, alacsony 12-19 létszámokkal, a visszaesett jelentkezési szám, a felvételi követelmények és a kb. 30%-os lemorzsolódás következtében. Ez a helyzet nagyon jó az oktatás hatékonysága, de nagyon rossz az egy főre jutó képzési költségek oldaláról. Eddig 1988-1995 között 270 növendék érettségizett le a szakközépiskolában, ebből felavattak tiszthelyettesé 177 főt 66%-ot, főiskolára bekerült 39 fő 15%, ez is bizonyítja hogy az iskola - a névváltozás ellenére- főleg a tiszthelyettesképzésre predesztinált intézmény.⁶⁵

4. A tápiószecsői Fegyverzettechnikai Honvéd Szakközépiskola. /1984.-

Az elsőként 1984. szeptember 1.-én szakközépiskolává alakult intézmény a tápiószecsői Elektroműszerész és Mechanikaműszerész Tiszthelyettesképző Szakközépiskola. ^{4/} Az iskola elődjének tekinthető az 1976.-tól működő fegyvernemi kiképző központ, amely a szakközépiskolán kívüli 2 éves tiszthelyettesképzést szolgálta 1990.-ig. ^{7/} Az iskola a tápiószecsői laktanyában kezdte meg működését alberletben az MN. 7215 /14. Fegyverbázis / alakulattal amely szervezetében működött egy fegyvernemi kiképző központ. A képzést a civil azonos profilú szakközépiskolák tanterve alapján végezték. ^{8/} Az iskolába első évben 36 tanuló jelentkezett ebből 25 tanulót vettek fel, ehhez még a katonai kollégiumokból átirányítottak 9 tanulót, végezetül a visszalépések következtében 30 fővel indították az első évfolyamot. A kollégiumi és tantermi épületet 100 főre tervezték amely kicsinek bizonyult -az előjáró közben felemelte az iskolázási létszámot- a tanműhely korszerű elvek szerint épült két kabinetből és öt kisegítő műhelyből állt, tornatermet nem építettek /azóta sem /. A képzés bonyolódott a szolnoki szakközépiskola egy részének / a hányattott sorsú debreceni iskola profilja továbbvándorolt / Tápiószecsőre kerülése következtében maradt a két alapszak; csak besorolt alá a rádiólokátor és a rakéatechnika, a másik ágon fegyvertechnika és a optika és infratechnika ágazat. A negyedik év végén SZÉV alapján érettségi képesítő vizsgát, ezt követően - hathetes kiképzés után- katonai kibocsátó vizsgát tesznek. Ennek az eredménye alapján tiszthelyetessé avatták őket. Jó rendű érettségi átlag felett felvételizhettek a főiskolára, őket nem avatták tiszthelyetessé. ^{9/} A növendékek a szakközépiskolai tárgyakon túl - igaz egynémely nem nagy óraszámaban oktatott- 14 katonai tárgyat is tanultak , ez jelentős időbeni kötöttséget és leterhelést okozott. / ezt váltotta volna meg a 4+1 éves technikusképzés /. A szakközépiskola az alapprofil mellett két jelentős vállalkozásba is beszállt: 1986.-tól a Dolgozók Szakközépiskoláját működtette, a II. évfolyamos sima tiszthelyettesképzésben résztvevő szakmunkások jártak ide egy évig a tiszthelyettes iskolával párhuzamosan /délután, este / egy évig csak ezt végezték. A másik vállalkozás a polgári tanulók képzése 1990.-tól mindkét szakon, a megyei és városi szakigazgatással kötött szerződés alapján végezték, /ez plusz pénz jelenthetett az iskolának és a tanároknak is / a kis létszámú osztályok ezeket az anyagi megfontolásokat nem igazolták, a normatívából élő vállalkozás veszteséges lett, ezért az 1994/95. tanév végén megszűnt. Újabb vállalkozásuk a kétéves Speciális szakiskola, a 8. osztály után továbbtanul nem tudó, vagy lemorzsolódott fiatalok számára hegesztői, alapfokú számítógépezői szakmákban. Az összegzése az 1994-1995 közötti időszaknak hasonló képet mutat mint a többi szakközépiskoláé a beiskolázott 431 tanuló 30%-a lemorzsolódott, eddig leérettségizett 149 tanuló , melyből 117 főt tiszthelyettesnek avattak és 23.-at felvettek a felsőoktatásba.

5. A váci Híradástechnikai Honvéd Szakközépiskola. /1988.-

A váci szakközépiskola elődjének szintén egy fegyvernemi tiszthelyettesképző iskola számít, az 1973-1991 között működött váci Sallai Imre Híradó Kiképző Központ. A szakközépiskola a váci híradó laktanyában kapott helyet, ellátás szempontjából utalták az ott lévő 15. Önálló Híradóezredhez. A szakközépiskolát 1988 szeptember 1-i hatállyal alapították. ^{10/} az iskola neve Híradásipari Műszerész Tiszthelyettesképző

Szakközépiskola. A képzés négyéves rendszerben az MKM. által kiadott nevelési és oktatási terv alapján folyik, első két évben évfolyamonként egy, attól kezdve két párhuzamos osztályban. Az iskola tanulói kapacitása 176 fő. A képzés legfőbb összetevői: a közismereti, szakmai és a katonai tárgyak. Az oktatást jól felkészült középiskolai tanárok, a szakmai képzést mérnök-tanárok tartják. Az oktatás színvonala jó - az alapszakmából adódóan - csak a tanulmányok végzésére alkalmas tanulók tudtak megmaradni, így ebben az iskolában viszonylag jelentősebb a gyenge tanulmányi eredmény miatt eltanácsoltak száma. A lemorzsolódás eleinte elérte az 50%-ot, később beállt a 20-30% közzé. Viszont akik megmaradtak azok jó szintű érettséget és nagyszámú sikeres főiskolai felvételt produkáltak. A nevelőtisztek sorban elvégezték a Kossuth Lajos Katonai Főiskola levelezőrendszerű, másoddiplomás kollégiumi nevelőtanári szakát, így a munkájukhoz szükséges pedagógiai elméleti tudást megszerezték. Az iskola neve megváltozott 1992.-től kikerült a tiszthelyettesképzésre utaló szó belőle és pontosodott az alapprofilra utaló megnevezés híradástechnikaira, kialakult a 4+1 éves képzés feltételrendszere^{11/} A megoldás a 4+1 éves képzésre - amely nem technikus képzés - az érettségi után a +1 év alatt - a nem továbbtanulók számára - szaktiszthelyettes képzést végeznek 1995.-től kezdődően. Az iskola mérlege az 1994/95 tanév végéig: a szakközépiskolába 1988. óta felvettek 262 növendéket, lemorzsolódott 86 tanuló 32%, 1994.-ig érettséget tett 61 fő, melyből 35 fő jelentkezett a főiskolára akik közül felvettek 30 főt 86% / ez kiugróan kiváló eredmény / a többi végzött tiszthelyettes avatták. Az iskola végzi a szakmunkás végzettséggel rendelkező tiszthelyettes hallgatók, és a végzett érettséggel nem rendelkezők tiszthelyettesek 1+1 éves intenzív érettségi előkészítő tanfolyamát.^{12/}

6. Az orosházi Műszaki Technikai Honvéd Szakközépiskola. / 1987.-

A Honvédelmi Miniszter 09/1984. számú utasításában intézkedett a tiszthelyettesképzés új rendjéről, többek közt elrendelte nyolc 4 évfolyamos tiszthelyettesképző szakközépiskola felállítását. A végrehajtás lépcsőzetesen történt, melynek sorában 1987.-ben Orosháza következett. Az elv hogy a szakközépiskolákat a működő fegyvernemi kiképző központok bázisán kell létrehozni itt is érvényesült. Az orosházi laktányában települő műszaki zászlóalj és jogutódja a kiképző központ mellett létrejött a Gépszerező és Karbantartó Tiszthelyettesképző Szakközépiskola.^{13/} Az első tanévet ideiglenes elhelyezési és képzési körülmények feltételek és körülmények közt végezte. Az új szakközépiskola és a tanműhely 1988/89. tanév kezdetére került átadásra. Az iskola évfolyamonként egy osztályra volt tervezve - ez lett a hálózat legkisebb, a legjobb élet és képzési feltételeket nyújtó iskolája - a teljes évfolyamszámot az 1990/91. tanévben érte el, a kapacitása 120 tanuló. Az oktatás a Nevelési és Oktatási Terv alapján az OSZJ. 313. számú Gépszerező és Karbantartó alapszakmában a -2 Építőgépszerező ágazatában folyt. Ez a szakmunkásképzést folytató szakközépiskolák csoportjába sorolta az orosházi iskolát. 1992.-ben áttértek a 4+1 éves - akkor technikus képzésre - az 1993. évi OKJ. óta ez változott, maradt szakképzés, az ágazat neve „Gépszerező és Karbantartó technikaira” módosult. A képzési követelményt az alábbiak szerint határozták meg: „ a fegyvernemi szakmak megfelelő szakmunkás-képesítés megszerzése mellett a szakközépiskolai érettségi-képesítő vizsga letétele, továbbá a tiszthelyettesi beosztáshoz szükséges katonai ismeretek elsajátítása”.^{14/} A katonai ismeretek megszerzését - a

konkrét tiszthelyettes képzést- 1995. óta a +1 év alatt végzik, a katonai főiskolára nem jelentkező növendékek számára. Az iskola tanulmányi teljesítménye; a közismereti tantárgyakból 2,63-3,14 között, szakmai elméleti tantárgyakból 3,34-3,48 között, szakmai gyakorlati tantárgyakból 3,27-3,80, míg a katonai tantárgyakból 3,74-4,12 között váltakozott hat tanév eredményei alapján. Ez mutatja a mérsékelt indulószintet a gyenge merítési bázist, a katonai pálya és a polgári szakma iránti motiváltságot, a civil és katonai tanárok eltérő megítélését, sok mindent. A szakközépiskolába 1987-1995 között 225 tanulót vettek fel, 1992.-ig 32%-os lemorzsolódás volt a jellemző, azóta 25-30%-ra kismértékben javult, 1991.-ben érettségiztek először az iskolában azóta érettségit tett 83 tanuló, 9 tanulót vettek fel a főiskolára, és 57 növendéket avattak tiszthelyettesé. Megállapítható hogy a szakközépiskola mennyiségben nem de minőségben a követelmények szintjén teljesít.¹⁵⁵

7. A budapesti Élelmezési Honvéd Szakközépiskola. /1987-1994/

A szakközépiskola jogelődje az 1982.-től működő „MN. Élelmezési Tiszthelyettes és Szakmunkásképző Iskola”, amely az MN.4011 alakulat - a hadtápkiképző központkeretében, a Zách utcai laktanyában települt.¹⁶⁶ Ez a megoldás azért volt általános az összes fegyvernemi tiszthelyettes képző intézetben, mert a kiképző központok más képzési feladatot is elláttak pl. a sorkatonák szakkiképzését, a tartalékos képzést, szakmai továbbképzést. Ez az integrált képzési modell gazdaságos volt, mert az azonos profil miatt, a képzéshez és a kiképzéshez használt technikai eszközöket és a gyakorlati oktatást vezető szakoktatókat minden képzési szinten igénybe tudták venni. Az ellátáshoz így egy bázis és egy személyzet „legendő” volt. A fegyvernem vagy szakszervezeti létszámszükséglete külön-külön gazdaságtalan nagyságrendű kis létszámú intézmények fenntartását igényelte volna. Az iskolát - a többi honvéd szakközépiskola alapítása sorában- az 1987/88. tanévvel nyitották meg. Az élelmezési szakközépiskola alapítója és fenntartója a HM. - közvetlen felügyeletét 1992.-ig az MN. Hadtáp Tof., utána az MH.KKF. látta el- a szakfelügyeletét az MM./MKM/ és a feladattal megbízott Fővárosi Tanács /1990.-től önkormányzat / főosztálya látta el. Az intézmény alapfeladata az élelmezési tiszthelyettes illetve a szakács szakmunkás képzés nem változott, bővült 1990/91.-től ruházati tiszthelyettes és a csak szakmunkás végzettséggel rendelkező tts.-ek érettségire felkészítésével. A szakközépiskola évfolyamonként két osztállyal, évfolyamonként 50 növendék kollégiumi és tantermi kapacitással indult. A laktanyában új kollégiumi és iskola épületet építettek. Az iskola - a középiskolai hálózatban egyedül- 1985.-től saját fedett uszodával is rendelkezett. A képzés a polgári azonos profilú élelmezési és vendéglátó-ipari szakközépiskola - MKM. által jóváhagyott- tantervet adaptálásával és a katonai profil szerinti helyi tanterv kialakításával folyt. A helyi tanterv heti 32-33 órára növelte a civil 30-31 órás tantervet, mert a katonai ismereteket csak plusz órában tudta oktatni. Az oktatás heti váltásban, egy elméleti hetet követő gyakorlati hét rendszerben folyt. A gyakorlati hetet az iskola tankonyhájában tartották ahol az üzem étkészítés minden fázisát, az étlapkészítéstől, a beszerzésen, főzésen át, az adminisztrációig gyakorolták. Szakmai gyakorlatokra a honvédségi alakulatokhoz jártak. Később a heti órai terhelés csökkentésére hét félévig a szakközépiskola tananyaga a nyolcadik félévben a tiszthelyettesképzés és az érettségire való felkészülés volt a meghatározó. 1992.-ig a negyedik évben katonai esküt tettek, alapkiképzést kaptak,

katonai egyenruhát öltöttek és katonai hallgató státusban tanultak tovább. Az éves tanulmányi átlagok 3,5-3,8 között voltak ami a honvéd szakközépiskolák között jó eredmények minősíthető, ettől csak a ruházati szak tért el, sokkal gyengébb teljesítményt produkálva. Az oka ennek az lehetett, amíg az élelmezési szakon általában nagyarányú túljelentkezés volt jellemző, addig a ruházati szakon alig volt jelentkezés, az osztályt az élelmezési szakra nem felvettekből töltötték fel / az indított egy osztályból, 17 főből 7 jutott el az érettségig / . A katonai vezetés - gazdaságossági okokkal indokolva- 1990.-ben elhatározta a szakközépiskola „ kifutó rendszerű „ felszámolását. A szakközépiskola 1991.-ben már nem vett fel első évfolyamot. Az első érettségi is 1991.-ben volt amikor 42-en sikeresen érettségi-képesítő vizsgáztak, a jelentkezők közül 6 főt felvettek a főiskolára. A vegetáló iskolát ettől az évtől kezdve sok tanuló otthagya, az utolsó 1993/94. tanévet már a Bólyai főiskolára átköltözve fejezte be 40 tanuló.^{17/}

8. A budapesti Zeneművészeti Honvéd Szakközépiskola. / 1986 -

Ez a szakközépiskola tekinthet vissza a legnagyobb múltra .. Feladata a hadsereg zenekarainak zenész utánpótlása volt. Az igazi katonazenész mindig is tanult embernek számított, aki csak a csatában a jeleket, szignálokat fújta annak nem volt erre a tudásra szüksége, ezért ez a szakma szétvált. A katonazenekarok karmesterei 1851.-től három évig Berlinben tanultak. A monarchia a katonazenészeket 1872.-től a prágai zeneművészeti iskolát állított fel, 14 éves korú fiúk számára. Az itt végzett képzett katonazenészek oktatták a katonazenekarokban társaikat. Az első magyar katonazenész iskolát Magyarországon csak 1958.-ban alapították Budapesten. Ez az iskola mondható a legsikeresebbnek alapítása óta, soha nem küszködött legitímációval, ismert és elismert volt civil körökben, csendben nagyobb viharoktól mentesen működött az ETI / Zsúka, Bólyai/ főiskola szegletében. Az iskola első neve Zenész tiszthelyettes képző szakiskola, már ekkor a négy évfolyamos képzést folytatott a 14 éves fiúk számára. Az 1964/65. tanévtől kezdve már érettségit tehettek a kerületi II.Rákóczi Ferenc gimnáziumban, levelező tagozaton. Az iskola 1976.-ban MN. Központi Zene Szakközépiszkolává alakult, eleinte a Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola kihelyezett tagozataként. Az iskolában zenei és katonai képzést kaptak. A hangszeres oktatást kiváló muzsikuskok tartották, köztük volt katonazenészek. A legnagyobb kultusza a rézfúvós kamarazenének van az iskolában, ebben országos, nemzetközi hírnevet vívtak ki. A szakközépiszkolában már nem csak a zenészmesterséget tanultak, hanem - a közismereti tárgyakon kívül- zene irodalmat is. Az iskola 1986.-ban önálló lett MN. Zeneművészeti Szakközépiskola néven. A iskola növendékei a magyar rádió állandó és a TV időszakos szereplői, sok hangverseny, bemutató jelzi a képzés magas szintjét. Kétévente a szakmai tudásról a debreceni Nemzetközi Katonazeneti Fesztiválon bizonyítanak, a doboszázaddal és az iskola zenekarral. Az iskola nem nagy kapacitású /70 fő /, a sokféle hangszeren tanuló növendékek eltérő gyakorlási helye, ideje, évfolyamon belüli is eltérő szintje, mozgalmos életet eredményez, jószerével a növendékek egymással csak a közismereti órákon találkozhatnak. A sikeres zeneiskola - a középiskolai képzés indulása 1969 óta- 368 növendéket vett fel, melyből leérettségizett 198 növendék, és mind a 198.-at tiszthelyettesé avatták / páran később elvégezték a konzervatóriumot /. Jelenleg a többsége a végzeteknek a polgári életben sikeres, neves zenész.

A szakközépiskolai képzés összegzése nagyon ellentmondásos, mert nem lehet elvonatkoztatni a - nyolcvanas évek második és a kilencvenes évek első felének - a hadsereg és ebben kiemelten a tiszthelyettesek helyzetétől. Az tény hogy a gondok nem akkor kezdődtek, sokkal régebben, valószínű a szakközépiskolai képzés éppen ezeket kezdte volna megoldani, emelve a szaktiszthelyettesek szakmai, általános műveltségi színvonalát, vonzóvá téve a pályát. Azzal sokan egyetértettek hogy a tiszthelyettesi pályát az érettségizéshez kell kötni hiszen a sorkatonák iskoláztatási színvonala is emelkedett, bonyolult haditechnikai rendszerek léptek be, az egyenletesebb jobb színvonalú utánpótlás érdekében emelni kellett a pálya presztízst az iskolai szint emelése által is. Ez gyönyörű idea volt amit az idő az események nem igazoltak, pontosan ellentétesen alakult minden, a megvalósításhoz hosszú zavartalan evolúciós fejlődési időre lett volna szükség már pedig ez nem így alakult. Az átalakulásoknak a hadseregben- az alakulatok megszüntetéseknek, diszlokációknak, fizetés elértéktelenedésnek, a feleség munkanélkülivé válásának stb.- első kárvallottai / a fiatal tisztekkel együtt / a tiszthelyettesek voltak. A hadsereget nagy tömegben hagyták el - belőlük duzzadt a rendőrség, a határvédelmi alakulatok, az őrző-védő Kft.-k, stb. mobilabbak, kevésbé válogatósak voltak. Az állományarányok megfordultak 25%-al több tiszttel szolgái most mint tiszthelyettes, a NATO norma megközelítőleg 1:2 arányt írta elő fordítva a tiszthelyettesek javára. A szakközépiskolák ezekben az években futottak fel, kezdték a kibocsátásokat. A katonai pálya presztízscsökkenésével párhuzamosan egyre kevesebb megfelelő minőségű tanuló jelentkezett az iskolákban egyre nőt a már tanulók körében a lemorzsolódás, egyre drágábbá vált így az egy főre jutó képzés. Az ördögi kört csak nyugodt perspektivikus átalakítással lehetett volna megszakítani, nem ez történt, elkezdődött a képzési rendszer amputációja részben hogy a megmaradt részeket ezzel megmentik. A honvéd szakközépiskolákban 1984-1994 között 3741 tanuló jelentkezett, ez 1.5-szeres túljelentkezést jelentett / ami a gyakorlatban nem túljelentkezés, az orvosi-pszichológiai 20%-os alkalmatlanság és a középiskolai tanulmányokra alkalmatlan, igen gyenge tanulói réteg kirotálása következtében /. A szakközépiskolai tanulmányokat 2385 fő kezdte meg. Az érettségit eddig 815-en szerezték meg, ebből a katonai felsőoktatásba 61 főt vettek fel, ez a végzettség 8%-át jelenti /ami azt bizonyítja hogy ez az iskolatípus nem a felsőoktatásra készít fel, még annak ellenére is hogy hivatalosan 1992.-től kezdve került le a nevéből a tiszthelyettes jelző /. Az első évvel együtt - amikor avattak még szakmunkásokat is- összesen 877 tiszthelyestest adott ez az iskolatípus a hadseregnek. Ez a mennyiség tiszthelyettesi hiányt befolyásolni nem tudta, a szaktiszthelyettesek minőségét viszont kétségtelenül javította. A szakközépiskolai hálózat ilyen mértékű fennmaradásának azért is kevés a valószínűsége mert most a katonai vezetés gyors sikereket ígérő megoldások híve, úgy érzékeli hogy nagy a baj, / a csodatevők megjelentek és a szakmunkások számára egy-két éves tiszthelyettesképzés, plusz egy-két éves érettségire felkészítés - részben átfedően- módszerével papíron rövid idő alatt több ezer tiszthelyestest ígértek /. Itt van a gond, az évente kedvező esetben 150-200 főt kibocsátó 4+1 éves képzési idejű szakközépiskolák és az ennyit vagy ennyit sem kibocsátó főiskolára telepített tiszthelyettes képzés, ezt nem tudja produkálni. Nagy ígérete van a KLKF.-en jelenleg működő képzés átalakításának, a két éves tiszthelyettesi parancsnokképzés /esetleg zászlósképzés /, a katonai kiképző szakvégtzettség OKJ.-ben való legalizálása útján egy polgári kompatibilitással rendelkező képzés alakulna ki amely a későbbi post secondary szint alapját vetné meg, ez kétségtelen minőség irányában

mutató jó megoldásnak tűnik A szakközépiskolák jövője kérdéses a NAT az új érettségi szabályzat tükrében, a technikusképzés idejének növekedése miatt. A katonai középiskolai képzés jövőbeni léte válaszút előtt áll, a választ a jelenlegi értékprioritás alapján nem lehet megadni, lehet benne hinni, de ez a döntéshozókat nem fogja befolyásolni.

JEGYZETEK

- 1./ A 1014/1984/ IV.18/sz. Mt.határozat és az 1/1984/ V.19/HM. rendelet./ feltalálható az adott évi közlönytarban.
- 2./ A debreceni Elektroműszerész Tiszthelyettesképző Honvéd Szakközépiskola, az 1985.-i képzési koncepció alapján felállított nyolc szakközépiskola egyike volt, 1987-1991 között működött. Éppen felfutott, mind a négy évfolyama kialakult amikor megszüntették Egy évfolyamot leérettisgiztettek és tiszthelyettesé avattak. Az I-III. évfolyamot, 134 főt, áthelyezték a szolnoki szakközépiskolába, jogilag a két iskolát összevonták. A debreceni szakközépiskola a debreceni Kossuth laktanya sarkában települt, új iskola és kollégium épült, nagyon korszerű felszerelést, szakmúhelyt kapott, a városban elismert minőségű tanári kar alakult ki. Az iskola leszerelve üresen állt évekig, míg hosszas huza-vona után 1995.-ben a debreceni egyetem megkapta.

A KET megint a jogszabályi rés kihasználása, „végzettség gyár„ beindítása. A szakmunkások érettségire felkészítő tanfolyama folyik a polgári életben is, vagy levelező képzés vagy nappali képzés formájában de egyik sem rövidebb két évnél. A honvédség ezt egy év alatt végzi, ettől az évtől kezdődően már az összes honvéd szakközépiskola és gimnázium folytat ilyen képzést. A cél az érettségivel nem rendelkező tiszthelyettesek végzettséghez juttatása, mivel a rövidesen életbelépő szolgálati törvény ezt előírja számukra. A tiszthelyettes létszám felfuttatása nagy létszámú tiszthelyettes képzését feltételezi, de az érettségivel rendelkezők nem akarnak erre az alacsony -még a tisztelnél is alacsonyabb- presztizsű, rosszul fizetett pályára lépni, ezért a megoldást úgy találták ki, hogy szakmunkás bizonyítvánnyal vesznek fel a jelenleg 2 éves tiszthelyettes iskolára, majd végzés után elvégeztetik az egyéves érettségit adó tanfolyamot.

- 3./ A szolnoki szakközépiskola éves beszámoló jelentései. 1985-1994. / az intézmény és a MH.Középiskolai Igazgatóság birtokában/.
- 4./ Alapító parancs. 1985 szeptember. 1. HM. /a szakközépiskola birtokában /.
- 5./ A szabadszállási szakközépiskola éves beszámoló jelentései. 1985-1995. statisztikai adatok -táblázatok.
- 6./ Az 1014/1984.számú Mt. határozat. / Mejelent a Művelődési Közlöny 4.sz. és a Honvédségi Közlöny 6.sz./IV.19./ és a HM. 1/1984 valamint a 09/1984. utasítása.
- 7./ Az MH.Pk. 13/1991. és az MH.Szf. és Kik. Fcsf. 44/1991.sz. intézkedései. Ennek alapján az országban a különféle helyeken, fegyvernemi kiképző központokban működő tiszthelyettesképző iskolákat a három katonai főiskolára összevonták / jelenleg is ott van és 1-2 éves formában tiszthelyetteseket képeznek. Az érettségivel rendelkezők részére 1 év de jelentkező alig van, főleg a főiskolai felvételin meg nem felelt katonai kollégisták ők általában egy év után -miután letöltötték ezzel a

- katonaidőt- az avatás előtt szerelnek le. A szakmunkások számára a 2 éves rendszer sem így igaz -bár ide van jelentkező, az előbbi anomáliával- mert avatás után rögtön az érettségi felkészítő plusz 1 év következik.
- /8./ OSZJ.614.elektroműszerész és OSZJ.615-2 mechanikaműszerész / ma OKJ./
- /9./ Ez jogtalan lépés volt -inkább igazságtalan, mert jogi szabályozás csak mostanában lesz- ugyanis mindent végig csináltak amit a többi tts.-nek avatott, de a felvettek nem kaptak rendfokozatot, ugyanis azzal fizetés járt -míg a főiskolás hallgató ösztöndíjat kapott- a kettő közt lényeges különbség van, és nem részesülhettek más hivatásos állományút megillető kedvezményben. A másik oldalt, aki fizetést kapott az akkor nem kaphatott diákigazolványt -ma már kap- és nem élvezhette a velejáró kedvezményeket.
- /10./ Az alapító intézkedés. a 31/1987./HK.10/ HM.int. ezt újból kellett kérni mert a közoktatásról szóló 1993.évi LXXIX. törvény 37.paragrafus alapján a HM.-nek,, Alapító okiratot,, kell kiadni./minden középiskola esetében így történt/ Nytsz.330/1994.
- /11./ Az OKJ. /kiadva a 7/1993./XII.30./ MúM.rendelet mellékleteként. Az Országos Képzési Jegyzék: 93 4 0210 -02 33 08 azonosítású számú hiraadóműszerész /szakképzés/ 93 5 0210 -16 30 07 azonosítású számú hiraadástechnikus /technikusképzés/ ez két évet ir elő évente 1100 tanórát. Ez ami a technikusképzének nem kedvezett a szakközépiskolákban a 4+2 évet túl hosszúnak és költségesnek ítélte meg a a katonai vezetés.
- /12./ Az óratervet az MH.Szf.és Kik. Fszlő. 29/1993./HK.5/ intézkedésével adta ki.
- /13./ 31/ 1987.HM /HK.10/ int.
- /14./ Az orosházi Műszaki Technikai Szakközépiskola Nevelési és Oktatási Terve. 1993
- /15./ Éves beszámoló jelentések. Statisztikák. 1987-1995. Iskola irattára birtokában.
- /16./ 013/1982. HM.int., a 9/1982. HM.uts. az óraterv kiadására. 025/1982.MN.Kik. Ff.int. A tiszthelyettes és szakmunkásképző iskola alapítására, a 044/1982. MN. Hadtáp.Tőf. int. a tervezés és szervezés végrehajtására.
- /17./ Az MH.Élelmezési Szakközépiskola.Felszámolási jegyzőkönyve.Bp.1994.julius 31.